

Czy język kształtuje rzeczywistość?

- Czy język kształtuje rzeczywistość (w poezji)?
- Czy język kształtuje rzeczywistość (w wierszu „Jacyś ludzie” W. Szymborskiej)?

Lekcja otwarta w klasie 1Gp dla nauczycieli IX LO im. M. Kopernika w Lublinie w ramach projektu „Aktywna Tablica”

22.04.2021, godz. 13.45

Aplikacja MS Teams

Obejrzyj pokaz slajdów, a następnie w aplikacji Mentimeter „zagraj” w skojarzenia lub zadaj pytanie do zaprezentowanego materiału:

www.menti.com

1/ 5043 4947

2/ 1584 1900

Co jest ważne na dzisiejszej lekcji?

Cel: zrozumienie, jaką funkcję pełni język jako narzędzie myślenia człowieka o świecie.

Kryteria sukcesu:

1. Czy potrafię rozpoznawać części mowy?
2. Czy umiem zinterpretować środki językowe w poezji?
3. Czy potrafię rozpoznać typ liryki?
4. Czy wiem, w jaki sposób wykorzystywać konteksty pozaliterackie w interpretacji utworu?
5. Czy rozpoznam wpisany w tekst literacki obraz świata?

***Pod koniec zajęć dokonacie samooceny pracy na lekcji.

Pytanie na rozgrzewkę😊

Czy język kształtuje rzeczywistość?

Odpowiedź: tak lub nie

Quiz: <https://forms.gle/recnaMUn8ENGuCPn9>

Wisława Szymborska – „Jacyś ludzie”

https://www.youtube.com/watch?v=Aid4f_dpsuY

Wisława Szymborska

„Jacyś ludzie” – Wisława Szymborska

Jacyś ludzie w ucieczce przed jakimiś ludźmi.
W jakimś kraju pod słońcem
i niektórymi chmurami.

Zostawiają za sobą jakieś swoje wszystko,
obsiane pola, jakieś kury, psy,
lusterka, w których właśnie przegląda się ogień.

Mają na plecach dzbanki i tobołki,
im bardziej puste, tym z dnia na dzień cięższe.

Odbywa się po cichu czyjeś ustawianie,
a w zgiełku czyjeś komuś chleba wydzieranie
i czyjeś martwym dzieckiem potrząsanie.

Przed nimi jakaś wciąż nie tędy droga,
nie ten, co trzeba most
nad rzeką dziwnie różową.
Dokoła jakieś strzały, raz bliżej, raz dalej,
w górze samolot trochę kołujący.

Przydałaby się jakaś niewidzialność,
jakaś bura kamiennosc,
a jeszcze lepiej niebyłosc
na pewien krótki czas albo i długi.

Coś jeszcze się wydarzy, tylko gdzie i co.
Ktoś wyjdzie im naprzeciw, tylko kiedy, kto,
w ilu postaciach i w jakich zamiarach.
Jeśli będzie miał wybór,
może nie zechce być wrogiem
i pozostawi ich przy jakimś życiu.

Praca w grupach:

I. „Wyławianie” zaimków z tekstu:

A/ wypiszcie 5-7 różnych zaimków

B/ zapiszcie obok nazwy rodzajów zaimków.

Możecie skorzystać ze strony internetowej:

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Zaimek>

II. Rozpoznawanie funkcji części mowy:

A/ Jak nazywają się zaimki: *jakiś, czyjś*? W jakich sytuacjach komunikacyjnych są używane wskazane zaimki w języku polskim?

B/ Zastąpcie dwa zaimki z pierwszego wersu przymiotnikami. Czy ma to wpływ na zmianę sensu zdania?

Możecie skorzystać ze strony internetowej:

<https://eszkola.pl/jezyk-polski/zaimek-10946.html>

III. Jaki to typ liryki (wiersz Szymborskiej „Jacyś ludzie”)?

A/ Czy podmiot liryczny ujawnia swoją obecność?

B/ Jaką funkcję pełni czasowniki, np. *zostawiają, mają, wyjdzie, pozostawi* (określ formy tych czasowników)?

C/ Jaką funkcję pełni partykuła „jeśli” w ostatniej zwrotce?

Możecie skorzystać ze strony internetowej:

<https://www.partykula.pl/typy-liryki/>

IV. Temat wiersza – problem/zagadnienie:

A/ Określcie tematykę tekstu.

B/ Jakie konteksty interpretacyjne mogą być pomocne w jej odczytaniu?

„Jacyś ludzie” – Wisława Szymborska

Jacyś ludzie w ucieczce przed jakimiś ludźmi.
W jakimś kraju pod słońcem
i niektórymi chmurami.

Zostawiają za sobą jakieś swoje wszystko,
obsiane pola, jakieś kury, psy,
lusterka, w których właśnie przegląda się ogień.

Mają na plecach dzbanki i tobołki,
im bardziej puste, tym z dnia na dzień cięższe.

Odbywa się po cichu czyjeś ustawianie,
a w zgiełku czyjeś komuś chleba wydzieranie
i czyjeś martwym dzieckiem potrząsanie.

Przed nimi jakaś wciąż nie tędy droga,
nie ten, co trzeba most
nad rzeką dziwnie różową.
Dokoła jakieś strzały, raz bliżej, raz dalej,
w górze samolot trochę kołujący.

Przydałaby się jakaś niewidzialność,
jakaś bura kamienność,
a jeszcze lepiej niebyłość
na pewien krótki czas albo i długi.

Coś jeszcze się wydarzy, tylko gdzie i co.
Ktoś wyjdzie im naprzeciw, tylko kiedy, kto,
w ilu postaciach i w jakich zamiarach.
Jeśli będzie miał wybór,
może nie zechce być wrogiem
i pozostawi ich przy jakimś życiu.

Zaimek - to część mowy zastępująca inne części mowy. Zaimki wskazują na osoby, przedmioty, cechy itd. bez dokładnego ich nazywania.

Zaimkami są również wyrazy, którymi pytamy o części mowy.

Podział zaimków:

ZAIMKI RZECZOWNE (zastępują rzeczowniki)

kto, co, ktoś, coś, ktokolwiek, cokolwiek, nikt, nic, ja, on, my

Zaimek ON odmienia się przez przypadki, liczby i rodzaje. Pozostałe zaimki rzeczowne odmieniają się tylko przez przypadki.

ZAIMKI PRZYMIOTNE (zastępują przymiotniki)

jaki, który, mój, swój, czyjś, jakikolwiek, taki

Zaimki przymiotne odmieniają się przez przypadki, liczby i rodzaje.

ZAIMKI LICZEBNE (zastępują liczebniki)

ile, tyle

Zaimki liczebne odmieniają się przez przypadki i rodzaje (męskoosobowy i niemęskoosobowy)

ZAIMKI PRZYSŁOWNE (zastępują przysłówki)

jak, gdzie, kiedy, tam, tutaj, dokąd, tamtędy, kiedykolwiek

Zaimki przysłowne są nieodmienne

ZE WZGLĘDU NA FUNKCJE!

Wyróżnia się następujące rodzaje zaimków:

- **osobowe** (np. *ja, ty, on, ona, ono, my, wy, oni, one*)
- **zwrotne** (np. *się, siebie, sobie*)
- **dzierżawcze** (np. *mój, twój, jego, jej, nasz, wasz, ich*)
- **wskazujące** (np. *ten, ta, to, tamten, tam, tu, ów, tędy, taki, ci, tamci, owi, sam*)
- **pytające** (np. *kto? co? jaki? który? gdzie? kiedy? jak? komu? czemu? kogo?*)
- **względne** (np. *kto, co, komu* – bez znaku zapytania; łączą zdanie nadrzędne z podrzędnym)
- **nieokreślone** (np. *ktoś, coś, jakiś, gdzieś, kiedyś, cokolwiek*)
- **przeczące** (np. *nic, nikt, żaden, nigdy, nigdzie*)
- **upowszechniające** (np. *wszyscy, zawsze*)

PODSUMOWANIE:

Czy język (poezji) kształtuje rzeczywistość?

Czyli:

jaki wpływ ma literatura piękna na nasze (Wasze)
myślenie o świecie?

Samooceana i ewaluacja lekcji :

Quiz: <https://forms.gle/9Dfewq1nm3Sh2vaU6>

1. Oceń swoją pracę na lekcji (w trakcie pracy w grupie i indywidualnie).
2. Oceń, w jakim stopniu zrozumiałeś zagadnienia związane z językowym obrazem świata ukazanym w wierszu Szymborskiej?

*

skala od 1 do 3

Zadanie domowe:

1. Rozstrzygnij, czy rzeczywistość ma wpływ na język? Uzasadnij swoje stanowisko.
2. Dla chętnych: opisz znaną Ci (zastyszaną?, obejrzaną?) historię „jakichś ludzi”, która została metaforycznie przedstawiona w wierszu Szymborskiej.

Dziękuję za wspólna pracę 😊

Do jutra!